

SVOBODNA SLOVENIJA

AÑO XXXIV (28)

Štev. (No.) 47

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES

20. novembra 1975

Utopija

Združenih narodov

Ko se je med 2. svetovno vojno porodila med zahodnimi zavezniki ideja o organizaciji Združenih narodov, ki naj bi bodočim človeškim rodovom bila zagotovilo varnosti pred novo svetovno vojno, nihče ni mogel predvideti, v kakšen forum se bo ta organizacijski orjak v komaj tridesetih letih spremenil. Vsem, ki razumemo komunizem, je bilo takoj ob rojstvu organizacije, 24. oktobra 1944, jasno, da je zgrajba zgrajena na majavih temeljih, ker je dobila v njej odločilno besedo tudi sovjetska Moskva. Organizacija je bila zato že vnaprej obsojena, če že ne na hiter razpad pa zagotovo na razkroj, ki je danes očiten že najbolj kratkovidnim opazovalcem razvoja v stekleni palači ob reki Hudson v New Yorku.

Največja zabloda ob ustanovitvi organizacije je bila uvedba veta petih veselil v Varnostnem svetu, oddelku ZN, ki naj bi odločal o vojni in miru in sploh o odnosih med posameznimi članicami. Demokratičnost organizacije, ki se je sicer zrealizirala iz osnovnega pravilnika, je bila s tem avtomatično spremenjena v diktaturo petih velikih, ZDA, Anglije, Francije, Kitajske in ZSSR. Samo Glavna skupščina, ki se sestane enkrat letno, bi mogla zavrniti veto. A to še v 30-letni zgodovini obstoja organizacije še ni zgodilo. Kakor je bilo predvideti, je največ vetov dala Moskva (nad 100), država, ki je po svojem družbenem ustroju najbolj diktatorska v vsej človeški zgodovini in na vsej zemeljski obli.

Danes šteje organizacija ZN 143 držav-članic, od največjih, t. j. maksidržav, kakor so ZDA, ZSSR, Kitajska do t. j. mini-držav, kakor je npr. otok Sao Tome, bivša ekvatorska portugalska kolonija ob afriški obali. Toda držav-članic, za katere lahko brez pridržka rečemo, da so demokratične, je samo okoli dva ducata. Tako so demokratične države, ki so se med 2. svetovno vojno najbolj trudile v organiziranju Združenih narodov in je bil marsikateri njihov državnik pri tem tudi resnično iskren, v absolutni, totalni manjšini. Večina držav z enopartijskim družbenim sistemom postopoma spreminja demokratični ustroj organizacije in ga prilagaja svojim potrebam in koristim. Z lahkoto preglasuje katerikoli predlog katerekoli demokratične države. Organizacija Združenih narodov je danes vladana od elementov, ki ne razumejo niti nočejo razumeti demokracije.

Pred nekaj leti je v svetu še prevladovalo mnenje, da se bodo države t. j. tretjega sveta sčasoma morda le spremenile v demokracije. Toda, kakor kaže, gre danes tok v nasprotno smer. Družboslovci ugotavljajo, da demokracija kot sistem, na žalost, ni primeren za večino narodov, na današnji stopnji njihovega razvoja. Temeljiti more samo samo na urejeni toleranci, v gotovi gospodarski tradiciji, visoki pismenosti in pododgovorni politični stabilnosti. Teh prvin pa večini današnjih narodov brez dvoma še manjka.

Navrh vsega je v vodstvu ZN še komunistična Moskva, ki skupaj s komunističnim Pekingom in svojimi sateliti izkorišča demokratični ustroj organizacije za svoj boj proti sleherni obliki demokracije kjer koli na svetu, tudi znotraj organizacije same. Na ta način smo priče vedno hitrejšega umiranja te organizacije.

Prvi dokaz umiranja je bila protisovjetska revolucija na Madžarskem leta 1956. Članice Združenih narodov so se raje uklonile nasilju iz Moskve, kakor pa da bi doprinesle najmanjšo žrtve za obrambo človeških pravic, med njimi največje — svobode. Takih uklonov nasilju je bilo potem vedno več, tako da se organizacija Združenih narodov spreminja v vedno večji absurd. Konca ni težko predvideti, zlasti še, če se bodo ZDA končno naveličale razen moralno, tudi finančno vzdrževati ta mednarodni — danes že — nestvor.

V sedanjih Glavni skupščini je npr. samo 35 članic prijateljsko razpolože-

OB 8. KONGRESU ZVEZE KNJIŽEVNIKOV IZ JUGOSLAVIJE

V Beogradu je bil od 2. do 4. oktobra osmi kongres Zveze Književnikov Jugoslavije pod geslom: „delovno, kritično in ustvarjalno“. Že iz priprav na ta kongres je postalo dokončno razvidno, da so se uveljavili poklicni organizatorji nad pisatelji poedinci. Dolge in natančne priprave so se začele „v bazi“: v z muko v življenje priklicanih krajevnih organizacij Zveze. Tu so po vzorcu nove državne ustave pisatelji-partijski izvolili izmed sebe delegate v beograjski kongres. Ti so ploskali dobro izpoljenim govorom, platformi in že izdelanim sklepom. Na koncu so poslali vdanostno pismo Titu.

Ko je nemški Frankfurter Allgemeine Zeitung komentiral ta kongres, je zapisal: „Ugovorov ni bilo čuti. Delegati so izvolili novo predsedstvo in sprejeli nova pravila, ki izrecno odkazujejo Zvezi pisateljev mesto med ducatom drugih organizacij v skupnem okviru „Socialistične zveze“, tej pa spet podrejenost KP, ki obsega celotnost „družbenih sil“ Jugoslavije. Iz tega razvoja so vsi znani in ugledni pisatelji Jugoslavije naredili svoj zaključek: beograjskega zborovanja se niso udeležili.“ Tako nemški list. Pa si podrobno ogledimo potek kongresa.

DOLANC SOLIL PAMET

Kongres je odprl predsednik Zveze, hrvaški pesnik Gustav Krklec, ki je bil potem ponovno izvoljen za predsednika v novi poslovni dobi. Udeležba je štela 169 delegatov republiških pisateljskih društev; med njimi je bilo devet žensk. Poleg delegatov pisateljev so bili na kongresu tudi pisatelji-gostje in seveda ves partijski „vrh“, ki je „kontroliral“ kongres: Stane Dolanc, Mijatović, Kurtić, Špiljak, Peko Dapčević, Josip Vidmar in drugi.

Celo tisti udeleženci in opazovalci, ki so poznali potek priprav za kongres, in ki so vedeli v kakšno smer bo vse šlo, so bili presenečeni, da ni imel obširnega načelnega govora kakšen pisatelj, marveč Stane Dolanc, sekretar Izvršnega komiteja predsedstva Centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije. Tako dolg kot njegov naslov, je bil tudi njegov govor (vsi drugi udeleženci, celo književniki, so se morali omejiti na 15 minut), in prav tako oblasten.

Govor je bil gostobesedna razglasitev in obširna pojasnitev, da more in sme obstajati le „angažirana umetnost“ in da mora biti ta „angažirana“ funkcija „revolucionarne preobrazbe družbe“ pod vodstvom partije. (Da se s tem pojmom „angažirane umetnosti“ spremenijo prav v nasprotje in da se pojavi pri „umetnikih, ki jih angažira država“, za to ni ta kongres prvi primer v tem stoletju — je ob tem zapisal Frankfurter Allgemeine Zeitung).

Dolanc je dalje izjavljal, da je partija za „ustvarjalno svobodo“; a to da

nih do ZDA, 35 jih je „nevtralnih“, a so jim nasprotne, okrog 70 pa jih je, lahko rečemo, zapriseženih sovražnikov največji demokraciji na svetu.

Že sama odpoved financiranja organizacije s strani ZDA lahko Zdruzene narode ugonobi. Toda pojavila se je še druga nevarnost, ki je bistvene važnosti za obstoj kakršne koli oblike in notranje ureditve organizacije, če naj bi se predstavljala „Zdruzene narode“. Dasi so jo ustanovili Zdruzeni narodi, danes ZSSR stoji za večinskimi blokom 72 držav, ki so nedavno glasovale za izgon izraelske države iz te organizacije. Glavno načelo ZN, ki je zavarovanje obstoja in včlanjenje katerekoli države, je s tem prekršeno, toda ni se našla država, ki bi javno povedala, da bi po istem postopku prav tako lahko izglašovali izgon ZSSR iz organizacije.

Kakšna bodočnost torej čaka majhne države, ki tvorijo večino te organizacije? Na zaščito in varnost svojega obstoja v Zdruzenih narodih ne morejo računati. Resnično Zdruzeni narodi slejkoprej ostajajo utopija.

ne pomeni, da bi smel kdo „kot iz bunkerja“, z „besedami konservatizma in protirevolucije“ napadati svobodo drugih — torej vodstva. Svoboda jugoslovanskih umetnikov je v tem, da se svobodno priznajo k samoupravnomu socializmu. Na 10. partijskem kongresu (politi 1974), je trdil Dolanc, je vodstvo „kritično ocenilo“ delo razumnikov v Jugoslaviji. „Ne bi rad teh stvari ponavljal“, je rekel Dolanc zbranim pisateljem. „Pomena teh pojavov ne maram tu preveč naglašati, ne smemo jih pa zbrisati. Pričakujem,“ je zaključil, „da boste sedaj javno o tem govorili in naredili iz tega primerne sklepe“.

„Katere sklepe bo možno narediti (je komentiral Frankfurter Zeitung), na to bo treba še počakati. Tako malo ugovaranja kot na tem zborovanju ni bilo še na nobenem zborovanju pisateljev v Jugoslaviji po vojni.“

SLOVENSKA DELEGACIJA

Delegacija Društva slovenskih pisateljev je štela 22 članov: Ivan Potrč, Marjan Marinc, Nada Kraigher, Jaro Dolar, Beno Zupančič, Mitja Vošnjak, Miloš Mikeln, Andrej Hieng, Ciril Zlobec, Boris Fakin, France Zadravec, Branko Hofman, Peter Božič, Franc Forstnerič, Jože Šmit, Ivan Bratko, Svetlana Makarovič, Leopold Suhodolčan, France Filipič ter trije zamejski Slovenci — Andrej Kokot, Miroslav Košuta in Marko Kravos, kot gosta — pisatelja pa sta bila še Matej Bor in Anton Ingolič.

Zadnji dan je govoril tudi „gost“ Josip Vidmar o „moči in nemoči“ literature. Orisal je svoje poglede o razmerju med politiko in literaturo, v drugem delu pa analiziral nekatere destruktivne pojave v moderni literaturi, ki jih pisatelji ne bi smeli sprejeti. Ko je govoril o ustvarjalni svobodi, je Vidmar dejal, da je ta dana pisateljem po naravi, družba pa si mora prizadevati, da bodo prišla v javnost samo pomembna in dobra“ dela. Kadar pa pisec v svojih delih posega v politiko, mora tudi računati s političnimi posledicami. (Vsekakor Vidmar ni mogel jasneje govoriti o svobodi ustvarjanja v komunistični družbi. — Op. ur.)

Od zadnjega jugoslovanskega kongresa je minilo že deset let; na ta kongres pa so se pripravljali tri leta. Prav zato pa so o njem zelo značilne izjave nekaterih slovenskih udeležencev. Tako je Matej Bor izrekel kaj čudne besede, da so književniki kongres z zaporednim branjem referatov spremenili v nekakšno čitalnico — tako, da bi jih mogli prej imenovati bralce kot pisatelje.

Pisatelja Andrej Kokot in Miroslav Košuta sta bila vesela, da so na kongres povabili kot delegate tudi zamejske Slovence in da je govoril tudi Tržičan Marko Kravos. Toda oba sta bila razočarana nad organizacijo (ki so jo kar tri leta pripravljali!) kongresa, nad pomanjkanjem polemike (kako pa sploh smeš polemizirati v komunistični dirigirani družbi?, op. ur.), najbolj pa so ju razočarali slovenski govorniki, ki niso govorili v slovenščini ter dejstvo, da glavni dokumenti kongresa niso bili prevedeni v vse jugoslovanske jezike. (In to ob tolikih frazah o enakopravnosti vseh jezikov, op. ur.). Leopold Suhodolčan je rekel, da so temu kongresu že vnaprej nalepili oznako „zgodovinski“ (morda zaradi Dolancovega govora, op. ur.), a to po njegovem še daleč ni res; po njegovem se bo „zgodovinskost“ pokazala šele po letih.

Najbolj kratka, a obenem uničujoča pa je izjava Miloša Mikeln o tem „zgodovinskem“ 8. kongresu: „Najslabše organiziran kongres, ki sem se ga kdaj udeležil. To je bila tista ovira, zaradi katere tudi po vsebinski plati ni bil boljši.“

Nam pa se zdi, da je bila glavna ovira v sami naravi kongresa. Kajti, naj bo organizacija še tako prvovrstna, kakšno vsebino more umetnostni ustvarjalnost dati marksistični materializem?

La prohibición a Sakharov

Siguiendo adelante con su política de una falta total de respeto por los derechos humanos, el gobierno de la Unión Soviética negó autorizar al físico disidente Andrei Sakharov viajar a Oslo para recibir, el 10 de diciembre, el premio Nobel de la Paz, que recientemente le fuera adjudicado. Las autoridades fundamentaron su negativa en el hecho de que Sakharov, quin participó en la construcción de la bomba atómica rusa, conoce secretos de estado.

Como se recuerda, el parlamento noruego otorgó el 9 del mes pasado, el premio de la Paz al científico por "su temeridad y esfuerzos personales por la causa de la paz. El premio provocó una rápida respuesta de la prensa soviética, que acusó a Sakharov de ser "antipatriota", de estar contra la distensión entre el este y el oeste, y de cargos tales como ser pro-nazi.

Para Sakharov, quien no ha trabajado en un programa nuclear soviético desde 1968, cuando fue despedido del puesto de jefe de sección, la decisión gubernamental significaría que nunca se le permitiría abandonar la Unión Soviética.

„Apelo a la opinión pública internacional a que ayude a cambiar esta decisión,“ expresó Sakharov. Pero es difícil que tal hecho ocurra, pese a ser la Unión Soviética una de las firmantes del tratado de Helsinki, en el que los estados intervinientes quedaban comprometidos a dejar a sus ciudadanos libertad de viajar por el interior tanto como hacia el exterior de los respectivos países. Una nueva falsedad del comunismo moscovita.

Mucher toži duhovne sobrate

DVA DUHOVNICA PRED SODIŠČEM

Hujskaški župnik iz Gospe Svete Wilhem Mucher ne miruje: zadnje njegovo dejanje je tožba proti dvema sobratoma: Lovro Koselj, župnik v Hođišah in Jožef Wutte, župnik v Apačah sta žrtvi Mucherjevega pojmovanja o krščanski ljubezni do bližnjega.

Mucher obdolžuje Kaslija, da je podpisal pismo 24 duhovnikov in sedem bogoslovcev škofu, v katerem zahtevajo Mucherjevo odstranitev z Gospe Svete, ker da je Mucher uporabljal liturgična oblačila ter mašo za nespoštljivo kritiko na račun škofa.

Apaaškega župnika Wutteja pa obdolžuje Mucher, da je to pismo sopedpisal. Proti obema je vložil Mucher tožbo zaradi žaljenja časti. Poleg tega toži Mucher tudi „nt“ zaradi poročanja o Mucherjevem hujskanju v Vernberku 29. junija 1975, ko so tam abwerhkämpferji pustili blagoslovljati svojo zastavo.

Mucher na praznovanju zlatomašniškega jubileja apaaškega župnika ni bil zraven. Tam so navzoči duhovniki — bilo jih je 24 — poslali škofu protestno pismo, ker so zahtevali Mucherjevo odstranitev. Vzbuja se vprašanje, kako more vedeti Mucher, kdo je pismo sestavil oz. podpisal in sopedpisal. Kajti pismo samo je bilo poslano direktno škofu dr. Josephu Köstnerju. Prepisov nihče drug ni dobil.

Prejšnji teden pa so tudi koroški časopisi objavili vest o najnovejših Mucherjevih postopkih proti njegovim so-

bratom. Tako je KTZ pustila odprto vprašanje, kako je Mucher mogel zvedeti, da je ravno Kaselj podpisal oz. sopedpisal pismo škofu. Naslednji dan pa je prinesla „Kleine Zeitung“ vest, da je škof Mucherja pismeno pozval, naj umakne svoji tožbi proti sobratoma. Mucher pa hoče šele počakati, kaj bo nastalo iz procesa proti „nt“ in misli šele potem odločiti, ali bo ubogal svojega škofa ali ne. Kodeks kanoniškega prava, na katerega je vezan tudi Mucher, pa predvideva, da mora vsak duhovnik, ki hoče tožiti svojega sobrata, imeti tozadevno dovoljenje škofa. Tako so trenutno odprta ta-le vprašanja:

Je imel Mucher dovoljenje od svojega škofa, da vlačil pred sodišče dva duhovniška kolega? — Če ga ni imel, pomeni njegovo dejanje disciplinski pregrešek.

Odkod je Mucher zvedel, češ da je Lovro Kaselj podpisal oz. sopedpisal pismo, kjer se zahteva Mucherjeva odstranitev? — Pismo je namreč bilo poslano direktno škofu.

Zakaj je škof tako dolgo molčal? Šele potem, ko so poročali časopisi o Mucherjevih tožbah, ki ravno ne koristijo ugledu Cerkve, je dejal, da je Mucherja pozval, naj svoji tožbi umakne. Sodišče pa je škofa o Mucherjevi tožbi informiralo 14. avgusta, torej dva in pol meseca prej.

In končno zadnje vprašanje: Kaj bo ukrenil škof, da se bo Mucherjevemu početju enkrat za vselej napravil konec?

Ofenziva proti kominformcem in emigraciji

TITO GROZI

Dopisniki raznih evropskih listov v Beogradu so v prvih dneh tega meseca poročali svojim listom, da je kampanja partijskega aparata vedno bolj ostra proti zunanjim in notranjim sovražnikom. Glavni cilj napadov so predvsem kominformci, to je simpatizerji Sovjetov, ki naj bi pripravljali neko zaroto proti Titu. Partija vidi največjo nevarnost kominformcev v južnih republikah, predvsem v Srbiji, medtem ko sta ji v Sloveniji in na Hrvaškem najbolj nadležni zapadno orientirani emigraciji v svetu. Zato sta bili tudi ti dve emigraciji deležni ostrih napadov.

O obeh sovražnikih je govoril Tito koncem oktobra v Valjavo v Srbiji, kjer je zatrjeval, da je 99 odstotkov prebivalcev sovražno razpoloženih enim in drugim. „Malim skupnicam in posameznikom, ki zagovarjajo reakcionarne ideje,“ je Tito grozil, da bodo deležni usode, ki jo zaslužijo kot sovražniki in jim napovedal: „Našli bomo zanje kraj odkoder nam ne bodo mogli škodovati.“ Proti sovražnikom našega sistema in vsega kar imamo, bomo postopali neusmiljeno.“

V Splitu je govorila v istem smislu Milka Planinc, glavna hrvaška komunistka. V Novem Sadu pa je imel nalogo obračunati s temi sovražniki predsednik propagandne komisije predsedstva jugoslovanske komunistične partije, Dušan Popović. Ta je uporabljal posebno ostro terminologijo, ko je napadal kominformceve.

PROSLAVA 80-LETNICE SENATORJA LAUSCHETA

V nedeljo 9. novembra je bilo v Clevelandu, v Združenih ameriških državah veliko slavlje. Rojaki in najvidnejši zastopniki ameriškega življenja so se zbrali na posebni svečanosti, na kateri so proslavili 80-letnico senatorja Franke Lauscheta, ameriškega državljana pa Slovenca po rodu, ki kljub temu, da je dosegel tako visoke državniške časti, nikdar ni pozabil svojega narodnega pokolenja. O lepi prireditvi, katere se je udeležilo nad 400 zastopnikov slovenskega in ameriškega življenja, bomo v točali v prihodnji številki.

EVROPA NA PREPIHU

(Od našega dopisnika v Gorici)

Ob koncu julija letos so v Helsinkih podpisali evropski sporazum o varnosti in sodelovanju. Skoraj vse evropske države in svetovne velesile so dale temu sporazumu svoj pečat. ZDA in Sovjetska zveza pa sta nedvomno hotrovali dogodku, prav ZSSR je to najbolj silila. Zakaj pa? Ker je hotela dati uradni in slovesno priznanje politiki nespremenljivosti dejanskega stanja, z drugo besedo, stabilizaciji svoje hegemonije nad vzhodno Evropo.

Helsinski dokumenti so polni lepih besed in obsegajo vse mogoče obljube za narode starega kontinenta. Varnost, svoboda, neodvisnost, nevmešavanje itd., vse to predstavlja le nekaj bistvenih postavk. Podpisale so jih vse države-predstavnice, tako vzhodne kot zahodne. Ford in Brežnjev, Husak in Navarro, Tito in Casaroli — res pestra družba. Jih pa nameravajo vse spoštovati? To je pa drugo vprašanje!

Ko so pred nedavnimi podelili Nobelovo nagrado za mir ruskemu fiziku in borcu za politično svobodo Andreju Saharovu, so tako v zahodnih kot v vzhodnih krogih takoj nastali najrazličnejši komentariji. Je sovjetski fizik res zaslužen na tem področju? Ali ni poteza švedske Akademije le polemičnega značaja? Koliko bo vse to koristilo mednarodni pomiriviti? Isti krogi, ki so npr. osporavali pogumnemu fiziku njegove nesporne zasluge na človeškem področju, so pa pretakali svoje solze nad žrtvami Francovega režima. Apologeti

žrtev španskega fašizma pa se ne obotavljajo v svojih državah nastopati s trdo roko in groziti notranjim in zunanjim sovražnikom. Prav zadnji Titov opomin nasprotnikom režima sodi v ta okvir!...

Prepričani smo, da je treba enako odločno in dosledno obsoditi vse avtoritativne režime, ki svojim narodom kratijo osnovne svoboščine. Vemo, da Francova diktatura že dobrih trideset let tlačí svobodo španskega in baskovskega naroda. Vemo pa tudi, da rdeče diktature (naj jih predstavljajo Tito ali Brežnjev) prav tako zatirajo osnovne svoboščine jugoslovanskih in sovjetskih narodov. Zato menimo, da bi morali vsi resnični svobodoljubni ljudje in zlasti časniki odločno razkrinkati vsako nasilje proti svobodi človeka, naj pride to z desne ali z leve.

Evropa se gotovo nahaja na usodnem prepihu. Hoče se ostre — in to popolnoma upravičeno — še zadnje „fašistične“ diktature. Mora pa se tudi spoprijeti z žalostno stvarnostjo komunističnega sveta in delovati v perspektivi dokončne avtonomije in prave svobode vseh še nesvobodnih narodov in držav. Le tako bo lahko resnično nastala prava združena Evropa, kjer bodo slovenska, latinska, germanska in ostala ljudstva zaživela v pravi svobodi in demokraciji. To si vsi želimo, tudi mi, pripadniki slovenskega naroda na skrajnem robu našega narodnostnega ozemlja ob Soči in Jadranu!

A. B.

Mednarodni teden

UGANDSKI DIKTATOR AMIN je javno obtožil sovjetskega veleposlanika v Ugandi, da „se je napil vodke“ in da se vmešava v notranje zadeve afriških držav, predvsem Angole, kjer ZSSR podpira MPLA. Istočasno je prekinil odnose z Moskvo, pognal sovjetskega poslanca z Ugande in zahteval od Brežnjeva, da pošlje v Ugando posebno delegacijo, ki naj bi mu razložila sovjetsko politiko v Angoli. Moskva je v Ugandi imela postojanko, s katere je nameravala ovirati kitajski vpliv v sosednjima Tanzaniji in Zambiji.

V GLAVNI SKUPŠČINI ZN je 72 držav izglasovalo resolucijo, s katero označujejo judovstvo za rasizem in proglašajo palestinskim Arabcem pravico do posebne države na račun Izraela. Proti resoluciji so z ZDA glasovale vse zahodnoevropske države, za resolucijo pa sta glasovali od ameriških držav Mehiko in Argentina. Ameriški predsednik Ford je izjavil, da bodo ZDA „sedaj proučile svoje odnose z vsako nearabsko državo, ki je glasovala za resolucijo“, ki da pomeni po besedah ameriškega stalnega delegata v ZN Morynima „začetek konca Združenih narodov.“ Za resolucijo je glasovala ZSSR in z njo njeni sateliti, vključno Jugoslavija.

Saharov ne sme iz ZSSR

Sovjetski komunistični režim je znova dokazal svojo slabost, kljub terorju, s katerim vlada nad 200 milijoni prebivalcev v ZSSR, ko je prepovedal Nobelovu nagrado za mir, fiziku Andreju Saharovu potovati v Oslo, kjer naj bi prihodnji mesec prejel zasluženo nagrado. Sovjetska partija se izgovarja, da Saharov ve za mnoge tajnosti sovjetskega atomskega raziskovanja, katerih razkritje bi lahko škodilo državni varnosti.

Sovjetski režim je s tem izgovorom močno ponižal Saharova, češ, da sumi v njegov patriotizem in da ga smatra za možnega izdajalca svoje države.

Saharov je takoj javno protestiral z izjavo, da prepoved nasprotuje določbam helsinške varnostne konference, ki jih je Moskva podpisala in da pomeni izživ svetovnemu javnemu mnenju.

Ravnatelj Nobelovega inštituta Tim Greve je v Oslo izjavil, da bodo mirovno nagrado (zlata medalja, diploma in 630.000 švedskih kron) izročili 10. decembra t. l. osebi, ki jo bo Saharov ocolil.

Saharova soproga Jelena, ki se zdravi v Firencah, je izjavila, da Saharov že od leta 1968 nima več stika s sovjetskimi državnimi tajnostmi in da mnogi drugi sovjetski znanstveniki, ki imajo dostop do teh tajnosti, zaradi svoje lojalnosti režimu lahko potujejo na Zahod.

Jelena Saharova je častnikarjem tudi povedala, da odkar so sovjeti Saharovu prepovedali potovanje v Oslo, ne more več z njimi dobiti telefonske zveze. Telefonistka v Moskvi na njene pozive samo odgovarja: „Vaša številka ne odgovarja.“

niso uprli, ker ne bi radi izgubili udobnega življenja, stanovanja itd. Bili so ciniki.

Tako je pričala zdravnica v Kopenhagnu, da bi potrdila Saharove obdobje. Tudi njen mož, ki je bil sam tak „bolnik“, je to potrdil za svoj primer. Po izjavi proti sovjetskemu postopanju na Češkoslovaškem leta 1968, je prišel tudi on kot „shizofrenik s paranooidnim sindromom“ v tako bolnišnico. Ta priča, da na 750 resničnih bolnikov pride približno deset političnih. Je kakih 20 takih bolnišnic s specialnim postopanjem z zaporniki. Spadajo pod nadzorstvo notranjega ministrstva. Zdravniki nosijo posebne uniforme. Poročal je o šikanah strežnikov, uradnikov, itd. Tudi v njegovem primeru je pomagal dogodek od zunaj: pripravljali se je kongres v Tiflisu in pričakovati je bilo vprašanje o zadevi pripornikov v bolnišnicah; zato so ga pred tem izpustili. Ta se tudi spominja ukrajinskega pesnika Krasivskega, ki je bil prav tako interniran kot shizofrenik, ker je bil „čez dan videti normalen, ponoči pa je pisal obsežilo literaturo.“

Podobne izjave je podala žena izgnanega pisatelja Sinjavskega. Pripovedovala je, kako so postopali z njo in otrokom, med moževim procesom, in potem, ko je bil obsojen; kako je izgubila službo, kako so ji grozili, zaničevali na cesti, kakšno krivico so ji delali z delit-

Iz življenja in dogajanja v Argentini

Zadnje dni bolezni predsednice gospe Peronove, ki se sedaj že nahaja v rezidenci v Olivosu, je vse polno govorice krožilo v političnih krogih. Med temi so bile najbolj pogoste one o morebitnih spremembah v vladi, zlasti o zamenjavi gospodarskega ministra. Nič tega se ni zgodilo, ne po vladni seji v četrtek 13. v kliniki, kjer se je predsednica zdravila, ne po drugi seji, že v Olivosu, ki je bila v ponedeljek 17. Ministri, in zlasti še gospodarski, zaenkrat varno sede na svojih mestih. Prej omenjena vladna seja v ponedeljek 17. pa je imela drug važen prizvok. Na njej se je sklenilo, da bo vlada sklicala splošne volitve že prihodnje leto, in sicer v zadnjem trimestru 1976. Na njih se bo volilo tako za zvezno vlado, zvezni parlament, kot iste provinčijske in občinske funkcije. Seveda bodo novo izvoljene oblasti nastopile šele maja 1977, kot je bilo prvotno predvideno.

Na teh volitvah leta 1976, pa se bo volilo tudi delegate-poslance v ustavodajno skupščino, ki naj delno spremeni sedanjo argentinsko ustavo. Ta sprememba naj bi se izvedla še isto leto. Razne točke sprememb, ki naj bi jih skupščina volila, bodo pripravile posebne komisije, ki jih bo vlada sklicala. Vanje bo povabila ustavne strokovnjake, predstavnike vseh političnih struj, in zastopnike gospodarskih in drugih sektorjev. Volitve za ustavodajno skupščino in za novo vlado pa se bodo izve-

dle istočasno, da se tako prihranijo zelo izdatni stroški, ki so z volitvami povezani. Pač skuša vlada ubiti dve muhi na en mah.

Seja ministrov z dne 17. t. m. pa je imela še drug važen sklep. Z nje je vlada poslala narodnemu kongresu (bode njegovi poslanski zbornici) obvestilo, da ne dovoljuje raziskave o fondih in upravi ministrstva za socialno skrbstvo in njenih organov. Vlada trdi, da je to poseganje zakonodajne oblasti na področja izvršilne. Dovolji sicer raziskavo, ki jo že izvaja sodna oblast. Poseg poslanske zbornice na isto področje, pa bi bilo protiustavno, meni vlada. To lahko zbornica stori le potem politične sodbe posameznih funkcionarjev, češar pa doslej kongres ni sklenil. Reakcijo kongresa na to vladno noto javnost še pričakuje.

Omenimo končno še, da je radikalna stranka v teh dneh predložila javnosti dokument, v katerem analizira sedanji položaj države. V njem kritizira vlado, da je preknila dialog, da se je zaprla v majhen krog, ki ponesrečeno vodi državo, ne prenese kritike in vali krivdo za svoj neuspeh na častnikarstvo, opozicijo, gverilo in druge činitelje. Nato zahteva hitro in temeljito spremembo te vladne politike. Ta dokument bo verjetno, kot vsi slični doslej, naletel pri vladi na bolj gluha ušesa. Medtem se seveda položaj zastruje, medtem ko inflacija raste z neverjetno hitrostjo.

Upokojitev tržaškega škofa

Pred kratkim smo prejeli od prijatelja našega tednika izrezek iz milanškega lista Corriere della Serra od 26. septembra 1975 s člankom posebnega dopisnika Gaetana Scarduccchia. V članku, ki ima glavni naslov: Kako se Trst pripravlja na ureditev svoje bodočnosti z mejo na cono „B“, dopisnik opisuje naglo odstranitev tržaškega škofa Santina, nato pa se ustavi ob političnem vzdušju v Trstu pred podpisom mejnega sporazuma in ob problemih, ki bodo nastali ob tem. Vse seveda z izključno subjektivnostjo dopisnika, ki se mu seveda tudi toži po „italijanski suverenosti“ nad vsem ozemljem ob mirovni pogodbi ustanovljenega Svobodnega tržaškega ozemlja, ki pa ni nikdar dobilo guvernerja in so ga kasneje razdelili med Jugoslavijo in Italijo.

V naslednjem objavljamo del članka, ki govori o nekdanjem tržaškem škofu.

Telefon na kuriji v stari ulici Cavana je zablrel ob enajstih dopoldne. Nek glas iz Vatikana je želel govoriti z msgr. Santinom. Tako se je zgodilo, da je stari prelat tedaj zvedel, da od poldneva dalje ne bo več tržaško-koprski škof. Ko je vprašal po nasledniku, so mu sporočili, da bo njegove funkcije začasno prevzel goriški škof msgr. Cocolin, ki naj bi jih izvrševal na ozemlju škofije, ki je ostala pod italijansko upravo. Zamajala se je tedaj prvič ona teoretična enotnost tržaško-koprski škofije, ki je, vsaj na papirju, kljubovala pretresom, ki so risali politično geografijo Julijske krajine v zadnjih desetletjih.

Ta smejni dogodek se je zgodil pred mesecem. Ni pa res, da bi se italijanska

in jugoslovanska vlada pogajali glede cone B (Svobodnega tržaškega ozemlja) v Vatikanu, kakor so to nekateri listi zapisali. Je pa spet res, da je Cerkev v prikladnem trenutku dala italijanskim oblastem pomoč — kakor po božji previdnosti — s tem, da je na naglo poslala v pokoj devetinsedemdesetletnega tržaškega škofa, to je — zadnji branik, ki se je upiral odreči se hipotezi o (italijanski, op. ur.) suverenosti nad cono „B“. Škof Santin je bil kot trmast in predzren človek navajen enačiti nacionalizem in vero ter je bil s tem bolj podoben srednjeveškemu prelatom; bliže je bil kardinalu Mindszentyju (smatramo, da je to žalitev za Mindszentyja, saj se je boril za pravice Cerkev in ne za kakšne šovinistične in imperialistične načrte, kot škof Santin! op. ur.) kakor msgr. Casaroliju. Santin bi bil za preprečitev italijansko-jugoslovanskega sporazuma sposoben odrediti procesije in ukazati biti plat zvona. Sedaj se pa v svoji nemoči omejuje na pošiljanje ognja polnih telegramov Moru in Rumorju.

Z odstranitvijo škofa Santina je mogoče reči, da se Trst pripravlja na sprejem sporazuma brez histerije in brez ječanja in da gre pričkanje o mejah h koncu. Dosedaj je le ena politična stranka — neofasistično italijanska socialno gibanje — obsodila predvidene vladne namere.

Lik Saharova

3

IV. ZASLIŠEVANJE V KOPENHAGNU

Prejšni mesec se je vršilo v Kopenhagnu zasliševanje raznih prič, ki naj pričajo v prilog obdolžitve Saharova Sovjetske zveze, da nečloveško ravna s političnimi zaporniki. Kot vodilni član Odbora za človečanske pravice je Saharov napisal več pisem svetovni javnosti. In na pobudo te, so se javile priče, ki so potrdile v Kopenhagnu resničnost Saharovih trditvev.

Na tem zaslišanju je pričevala predvsem zdravnica za živčne bolezni dr. Marina Fainberg, ki je delala na psihopatološki kliniki v Leningradu. Podala je mnogo primerov, ko so tam zdrave politične pripornike označevali za shizofrenike in jih tako kot „duševno bolne“ držali v bolnišnici leta in leta. Podala je več takih primerov, ki jih je ona imela pred očmi. Slikar Iwanov je bil zaradi neke slikarske razstave v Parizu obsojen na 15 let. Po rehabilitaciji l. 1971 je delal v neki tovarni v Smolensku. Prosil je, da bi smel vsaj za pol leta spet v Leningrad. Dovolili so mu ter mu dali naslov, kjer naj se oglasi. Ko je prišel tja, so ga poslali na psihiatrično opazovanje v našo bolnišnico. Zdravniki niso našli na njem nobene bolezni, pa so ga vendar morali „zdravi-

ti po navodilih.“ Ona mu ni hotela dati prepisanih zdravil, zato so ji odvzeli pacienta. Bil je dve leti na takem „opazovanju.“

Inž. Ponomarjov je protestiral proti zasedbi češkoslovaške, pozneje pa so pri njem dobili tudi Solženicinovo pismo, zato so ga poslali „v blaznico“ z diagnozo: Shizofrenija, toda brez obrazložitve znakov te oboletosti. Ona ga je spoznala za zdravega. Čez nekaj mesecev je bil izpuščen, toda spet takoj zaprt. Ko je prišel njegov primer po Saharovu v javnost v inozemstvu, se je zavzelo zanj Londonsko društvo za psihiatrijo, ter je bil na njegovo intervencijo izpuščen. Takih inozemskih intervencij se boje. Neki matematičar je bil prav tako izpuščen na francosko intervencijo. Tako so bili v blaznici pisatelj Jevdokimov, pa Bukovskij, ki je z Gluzmanom, (ta je še sedaj zaprt) kot prvi prinesel dokaz o zlorabi takih zdravniških postopkov proti zdravim ljudem in protestiral pred svetom, kar „bi morali storiti mi zdravniki, ki smo za to vedeli.“ Nadalje poroča ista, da si od sto zdravnikov v njeni bolnišnici nihče ni upal odreči dati predpisanih „zdravil“ takim pripornikom, ki jih je pošiljala v bolnišnico, partijska policija KGB. Petnajst od teh se je kritično izjavilo, da so bolniki zdravi, da so prepričani o tem, pa se

vse načine pa preganjajo pristaše „svobodnih cerkva“, jim odvzemajo otroke, njih pa zapirajo v taborišča.

Vse to je bilo prejšnji mesec govorenjeno v Kopenhagnu, kjer se je sestala posebna komisija za raziskavanje resničnosti obtožb, ki jih pošilja Saharov v imenu svojega Odbora za človečanske pravice v Sovjetski zvezi v svet. Ta svoj material je Saharov — in njegovi — nabiral od ljudi, ki so se zbirali pred sodnijskimi zgradbami, kjer so sodili „nezadovoljnežem“ s sovjetskim režimom in njega protičloveškimi nehumanimi metodami. Ko so mu prijatelji rekli, da svet ne bo niti opazil to njegovo delo, je rekel: „Jaz vas vprašam: ali ne smem vsaj govoriti v njihovem imenu? Od koga naj ljudstvo v tej deželi pričakuje pomoč?“ Kakor vidimo, je njegovo tovrstno delo za človeško postopanje s političnimi kaznenici opazila Nobelova ustanova, ga odlikovala in s tem opozorila ves svet na to plemenito delo učenjaka „za mir med ljudmi.“

Pa tudi med narodi. Prav pred konferenco v Helsinkih je opozarjal na naporno zadržanje Zapada proti vzhodnemu tiranstvu, obdolžujoč „zapadne progresivne intelektualce, da so izgubili svoj lastni red in se navdušujejo nad iluzijami sovjetske družbe.“ Tako se je s tem pridružil Solženicinovi obsodbi zahoda in konference v Helsinkih. Saharov in Solženicin sta danes predstavnika prave moralne sile v svetu, ki

Novice iz Slovenije

LJUBLJANA — Zgodovinsko društvo za Slovenijo je končno oktobra izdalo drugi zvezek „Zgodovinskega časopisa“ za leto 1974 v nakladi 1.100 (tisoč sto) izvodov, da ne bo pomote, založila ga je, kot vse doslej, Državna založba Slovenije, strani pa ima 400. Letošnji letnik „ZC“ pa še nima založnika... Vsebinsko se ta drugi zvezek lanskega leta bavi predvsem s zgodovino širšega slovenskega etničnega prostora.

MOJSTRANA — Mojstranski gorski reševalci so 28. oktobra v Vratih, nedaleč od Aljažvega doma, zgradili s prostovoljnimi delom pristajalno ploščad za helikopter. Prvo pristajališče so na Vršču zgradili kranjskogorski reševalci. Mojstranski so že obljubili, da bodo odslej vsako leto zgradili po eno novo ploščad.

LJUBLJANA — Letošnjo nagrado Društva slovenskih skladateljev je prejel Trio Lorenz iz Ljubljane. To nagrado, ki jo je Društvo podelilo že petič, je žirija pod predsedstvom Primoža Ramoša dala bratom Tomažu, Matiji in Primožu za njihovo koncertno dejavnost na domačih in tujih koncertih ter za širjenje del slovenskih skladateljev.

VELENJE — V galeriji knjižnice Velenje so 20. oktobra odprli razstavo del notranjskega akademskega slikarja Lojzeta Perkca. Ta razstava je že ob otvoritvi zbudila veliko zanimanje, naslednje dni pa je imela veliko obiskovalcev. Perko je razstavil precej krajin v olju in mnogo otroških in drugih portretov.

LJUBLJANA — Zagrebški solisti so vrsto let bili svetovni pojem komorne orkesterske igre, toda tisti časi so minili in sedaj so po pisanju kritika Pavla Miheliča le še blede senca nekdanjih slavni dni. Nastopili so sredi oktobra na koncertu z Mozartovimi deli; a ta koncert ni bil dosti več kot množica preigranih partiturnih strani za zasedbo godal. Kot solist je nastopil mariborski pianist Janko Šetinec, ki pa tudi ni izpolnil pričakovanja, ki ga je vzbudil z zelo uspešnim spomladanskim nastopom na čembalu.

MARIBOR — Zadnji dan Borštnikovega srečanja slovenskih gledališčenikov so se na prvem zborovanju sestale tudi slovenske dramske umetnice in poudarile, da dramske umetnice nimajo le pravice, ampak tudi dolžnost vključenja v celotno življenje gledališč. Pri tem pa so povedale, da bi morale biti igralka poleg tega še dobra žena, mati. Toda prenatrpan delavniki, neurejene razmere in slaba programska politika jim vse to preprečujejo. Potožile so tudi, da v slovenskih gledališčih še ni prostora za režisersko ali dramaturginjo.

LJUBLJANA — Ljubljanska Drama je za otvoritev sezone izbrala Brechtovo „Opero za tri groše“ v prevodu Ma-

še ni popolnoma zamrl v materializmu komunizma in pragmatizmu zapada. Svetovni list Guardian je 15. julija pisal: „Gigantska moralna veličina ljudi, kot so Solženicin in Saharov, Gluzman in Bukovskij, Moroz in Grigorenko dela naš pigmejski svet nelagodni, zato jih hočejo diskreditirati. Oni namreč govorijo resnico o Sovjetski zvezi in nas silijo, da se spogledamo z dejstvi, da so nekatere stvari *dobre*, druge pa *zle*.“ To moralno razpoznavanje danes v svetu zamira, zato so potrebni taki — biblijski preroki, ki vpivajo v svetovno duhovno puščavo.

Sovjetska zveza je odklonila Saharovo te dni potovanje v Oslo, da prejme Nobelovo nagrado. Ponavljaja se Pasternakov primer. Tokrat se utemeljuje odločba, da Saharov ve preveč državnih skrivnosti kot „oče atomske bombe.“ Saharov pravi, da bo „vložil protest, ker je to zanj žaljivo, ker ni razlogov, da bi zagrešil zločin proti državi...“ Pozivam na mednarodno, svetovno javno mnenje, da mi pomaga doseči spremembo te odločitve...“

Kako se ta prepoved ujema z najnovejšimi sklepi v Helsinkih, ki jih je podpisala tudi Sovjetska zveza o odprtju meja izmenjavi kulturnih vrednot med Vzhodom in Zahodom?

Kot vedno, bo tudi ta pogodba papir, v kolikor ne bo šla v račun Sovjetom.

Kot borec za mir in kot človekoljub je danes Saharov v središču svetovnega zanimanja. Kot mislec, človek dejanja in — žrtev?

tjaža Sekoranje in Janka Modra. Kritiko je o tej napisal Jože Brejc-Javoršek, ki se med drugim največ bavi z vprašanjem, ali je to delo revolucionarnega duha ali ne. Po njegovem ni; vendar pa je priznal režiserju Petru Lotščaku, da je z igralci ustvaril resnično brechtovske like.

MARIBOR — V mariborski Vesni, ki proizvaja akumulatorje, so 15. oktobra končali s prisilnim enomesečnim dopustom zaradi pomanjkanja reprodukcijskega materiala, ki ga podjetje uvaža iz Italije. Najbolj zanimivo pa je, da je kmalu po pričetu prisilnega dopusta material iz Italije prispel, toda je ležal v mariborskem carinskem skladišču, ker so ves ta čas čakali na soglasje zveznega tajništva za zunanjo trgovino. Vesna je zaradi tega izgubila proizvodnjo kakih 5000 akumulatorjev, razen tega pa je morala carinarniku za ležarino odšteti še 33.600 novih dinarjev. In ker Vesna dela v glavnem za tuje tržišče, kjer je vezana na roke, bo morala plačati še nekaj kazenskih obresti za zamudo rokov.

LJUBLJANA — Vedno govore o uvažanju celodnevnega šolskega pouka in za prihodnje leto napovedujejo ustanovitev v vsaki od 60 slovenskih občin po eno novo celodnevno osnovno šolo. Pri tem „načrtovanju“ pa se nič ne menijo, kako bodo to sploh mogli uvesti, ko vedno več učiteljev uhaja na boljše plačila mesta. Samo v Ljubljani je v letošnjem letu zapustilo učiteljski poklic 200 oseb. Vzrok prav za prav ni znan, seveda plače ne rastejo tako, kot v drugih poklicih. Poleg tega so učiteljem povedali, da jim ne bodo mogli povečati plače niti po uradni ugotovitvi zvišanja življenjskih stroškov (27%), kaj šele da bi jim kaj več povečali. Toda oblasti se ne dajo: da bi otežkočali odток učiteljev, so prepovedali zaposlovanje učiteljev v bankah. Tam jih je menda največ zaposlenih...

Umrlji so od 21. do 28. oktobra 1975:

LJUBLJANA: Franc Janežič, up.; Tinka Baloh r. Černe; Jospina Krča r. Flek, uč. v p.; Mira Sajovec r. Kepa, žena univ. pro.; Marija Lajavec r. Zapušek; Vincenc Ribič; inž. Miloš Miklič; Stanko Golob; Venceslav Breznik (88), biv. trgovec z želez.; dr. Franta Mis, zdravnik; inž. Bogomir Wolf; Igor Puc; Franja Volta r. Podlesnik; Nežka Petrič r. Snaj; Rudi Vrtačnik; Rudolf Kresal, književnik; Marija Benda; Gabrijela Oblak r. Boltežar; Alojz Lesjak, up.; Rudolf Vrtačnik; Marija Šegatin; prof. Zoran Didek, akad. slikar; Franc Tomšič (78), kor. borec; Marija Levart r. Fric (84); Marta Vrtovec, up.

RAZNI KRAJI: Jože Zevnik (74), Mežnarjev ata, Podreča; Jože Meke, kr. m., Raka; Jože Čuček, ptt. up., Celje; Rudolf Kavčič, šol. uprav. v p., Vinica; Angela Kozlevčar r. Prusnik, Sardinja vas; Anton Kožuh (82), kr. m. v p., Šujica; Edvard Klemenčič, Petelinje; Jože Štravs, up. žel., Loka; Ivana Vajt (78), up., Mengeš; Alojzija Intihar r. Hribar (89), Rob na Dol.; Edi Plaustejner, šentjur pri Celju; dr. Branka Sajoje-Kavčič, anesteziolog, Vrhnika; Gvi-

10-letnica slovenskega doma v Berzategui

Ob spominu 30-letnice našega zdomstva in pokola slovenske vojske

Kdor obiskuje ob raznih prireditvah in obletnicah slovenske domove v velikem Buenos Airesu je spoznal, da si je tekom let vsak dom ustvaril nekaj svojiskega. Razvoj, krajevne možnosti, pa tudi socialna struktura družin, ki spadajo v območje vsakega doma so doprinele svoje. Izjema ni Slovenski dom v Berzategui. Komaj dvanajstletica družin, ki živi v tem precej oddaljenem kraju od Buenos Airesa, si je postavila pred desetimi leti svoj dom ob prijetnem senčnatem vrtu. Domačnost je značilnost prireditve v tem domu. Člani doma sodelujejo stodontno in s prisrčnim veseljem sprejmejo vsakega, ki pride ob večjih prireditvah, zlasti ob obletnicah na njihove vedno skrbno pripravljene prireditev. Tako je bilo tudi letos 9. novembra ob deseti obletnici doma, ko se je vsa prireditev izvajala pod geslom: „Za naš dragi dom in rod“. Že dopoldne so se zbrali člani vseh družin tega okraja. Prihiti so pa tudi zastopniki drugih domov, med katerimi je bil najbolj častno zastopan Slovnškov dom iz Ramos Mejije, odkoder je prispelo dva polna omnibusa gostov.

Slovesnost je pričela dopoldne, ko je goste in predstavnike organizacij in domov pozdravil Ivan Korošec. Temu sta sledili argentinska in slovenska himna in dviganje zastav. Sveto mašo je daroval delegat slovenskih dušnih pastirjev mons. Anton Orehar ob asistenci rev. Jožeta Guština. Mons. Orehar je v globoko zasnovanem cerkvenem govoru spodbujal k zvestobi Cerкви in življenju na njenih naukih in da naj ohranjajo iz roda v rod ljubezen do slovenskega naroda.

Nato je bilo skupno kosilo in prijateljski pogovori.

don Servec, ab. pravnik, Polhov Gradec; Urška Beručan r. Perhaj, Glogovica; Ana Maček, Milje; Dana Tostovršnik, Ljubno ob Savinji; Mirko Boštič, up., Krško; Franja Jezeršek, Kamnik; Anton Lukanc (87), Dobrunje; Pavla Rozman, Senčur; Ana Dernikovič r. Kocjan, Bizeljsko; Franc Poželnik, Liplje; p. Vilibald Novak, kapucini, Vipavski križ; Maksimilijan Rode, nadzornik smodnišnice, v p., Kamnik; Karel Holešek, up., Trbovlje; Ivana Zakotnik r. Pleško (88), pos., Koseze; Peter Cero (85), borec za sev. mejo, Kočevje; Toni Strah (86), ameriški povratnik, Rudnik; Irma Jerše r. Vidmar, Laško; Marija Kožuh, Andrejeva mama, Dvor pri Polhovem Gradcu; Alojzija Hočvar (82), biv. trgovka z žel., Štepanja vas; Franc Skof, up., Vič; Tinka Korošec r. Pristavec, Boh. Bistrica; Avgust Ogrinec (81), Majstrov borec, Podgorje pri Kamniku; Frančiška Kregar (91), up., Štepanja vas; Zvonimir Gaberšček, preds. obč. sodišča v Brezicah, ponesrečil v planinah; Viktor Potočnik, gostil., Bistrica; Milka Arko r. Bračič, uč. v p., Maribor; Marija Hren (75), Vrhnika; prof. Marko Mihelič, duh. sv. biv. dekan dekanije Kamnik, župnik v Mavčičah; Franc Štojs, up., Sevnica; Marija Šlebir, up., Podgorje pri Kamniku; Zdravko Obersnel, Maribor; Anton Iskra, športni padalec (ponesrečil), Radovljica; Venceslav Vrtačnik, žup. upr. v p. na Radovici, rojen v Selah pri Kamniku.

Evropska glasbena jesen

(Od našega dopisnika v Gorici)

Pred časom smo poročali o glasbenem poletju v Evropi, v tem članku pa bi lahko pogledali nekoliko v letošnjo glasbeno jesen. Naj mi bralci ne zamerijo, če spet vzamem kot primer muzikalno oz. umetniško dogajanje nasploh v enem samem delu starega kontinenta. Čeprav bo tu govora predvsem o manifestacijah v mestih severne Italije, velja to v glavnem za ves evropski prostor, saj se posebno v tem delu — Lombardiji — stikajo razni tokovi evropskega dogajanja. Ne samo kapital in veleindustrija, tudi glasba in odrska in likovna umetnost tu marsikdaj prednjačijo.

Ko sem v opisovanju glasbenega poletja izhajal predvsem s festivala ob jezeru Lago Maggiore, sem že imel v mislih pomemben jesenski glasbeni festival ob bregovih drugega velikega jezera, Lago di Como. In prav mesto Como sodi med priznane dejavnike na sedanem glasbenem področju, še posebej kar se tiče sodobne glasbe. Tamkajšnji „Autunno Musicale“ nudi skozi dober mesec vrsto dobrih koncertov in drugih umetniških prireditve, ki zaradi svoje originalnosti na svojski način privlačujejo številne ljubitelje glasbe. Letošnji repertoar je bil kar se da zanimiv. Naj citiram le nekaj naslovov poseameznih glasbenih manifestacij: Canto por ti

grito in Aujourd'hui les femmes, pa spet Experimental America, nato A repeticão e i isocronismo (Grupo de Experimentação de Universidade de Brasília) ali Neue Musik in Deutschlands Stuttgarte Ensemble ali Blackearth Percussion Group s severnoameriškim komponisti (Cage, Rzewski, itd.). Ni treba misliti, da je festival v Comu nudil le avantgardo. Kaj še! Imeli smo na programu celo vrsto izredno zanimivih izdaj glasbene predklasične, klasične in romantike. Tudi tu le par citatov: Bach in Haendel (koncerti za orgle), Couperin le Grand (Les leçons de ténèbres), pa spet Gabrieli in Schütz s svojimi trobili. Sodelovali so npr. Octuor de Paris in Collegium Musicum iz Cluja (Rumunija).

V ostalem pa je omenjeni program Galimathias Musicum, Contradance, Cantata, Massonica), Beethoven (Egmont, obsegal tudi dela Mozarta (zanimiv: nju, saj bi lahko tako zašli v nekako monotonijo).

Vsekakor lahko zatrdim, da so cilji omenjenega festivala zelo resni in tehtni. Glasba ob jezeru ni tu samo lagodno uživanje melodij ob šetanju po mlakavih z zelenjem in bogato floro ter različnimi rezidencami okrašenih nabrežij, pač pa tudi študijsko angažira-

Popoldanski spored

je začel na izvirno pripravljemem prostoru ob pročelju prav za to prazno postavljene pristne slovenske hiše. Kot prvi je nastopil domači pevski zbor pod vodstvom dirigenta Jožeta Omahna in zapel pesem „Ti domača hiša“. Sledil je govor predsednika doma Jožeta Vidmarja, ki je po uvodnih pozdravnih besedah in zahvali vsem, ki so v takem številu prihiti na slavo me drugim poudaril:

„Če bomo mi, ki spadamo v starejši rod in ki smo prišli iz naše domovine Slovenije, v vsakdanjem življenju in v naši skupnosti dokazovali z zgledom, da ljubimo naš jezik, našo kulturo in zgodovino, da se nismo potujčili za kos kruha in da smo poleg tega praktični in vzgledni kristjani, potem bo tudi naša mladina poštena in bo cenila vse, kar je slovensko. Če pa bi sejali razdor in malodušje med nami in se oddaljevali od tega, kar je pristno in izključno naše, potem naši mladini ne bodo šle do sreča naše zvečenč besede in pridige.

V nadaljnjem govoru je dejal: „Letos obhajamo tudi 30 let našega izseljenstva, 30 let od kar so nam pobili najbolj idealno slovensko vojsko vse naše zgodovine in tisoče drugih posebnih in zavednih Slovencev. Mnogi nam svetujejo, da bi bil čas, da že pozabimo na vse, kar se je zgodilo pred toliko leti. To pa je nemogoče! Pozabiti to neizmerno krivico, bi pomenilo izdajstvo slovenskega naroda, naše domovine in naše vere. Zločin se nikdar ne spremeni v dobro delo, čeprav je bil storjen pred 30 ali pa še več leti.

Po končanem govoru je predsednik Jože Vidmar izrekel Janezu Bruli iz Ramos Mejije, ki že 10 let redno obiskuje prireditev v Berzategui in poleg tega sam organizira, ne da bi bil naprošen, obisk ramoskih rojakov. To je storil tudi letos, ko se jih je pripeljalo kar dva avtobusa. V zahvalo je Jože Vidmar izročil Janezu Bruli ploščo pevskega zbora iz Berzategui ovito v slovensko zastavo s šopkom rdečih nageljnov.

Po govoru predsednika je pevski zbor zapel dve narodni pesmi v prireditvi g. Omahna: Eno si zapojimo bratje in Vsi to vemo, da Slovenci smo.

Toplo pozdravljen je začel slavnostni govor predsednik Zedinjene Slovenije, Marjan Loboda. V uvodu je povedal tele misli: „Od blizu in daleč smo se zbrali, da se kot dobri prijatelji poveselimo ob desetletnici te najmanjše postojanke naše organizirane skupnosti v Argentini — Slovenskega doma v Berzategui. Z veseljem in ponosom nas navdaja ta praznik. Z veseljem, ker vidimo in čutimo, kako se naši prijatelji, bratje slovenske krvi, srečne počutijo na tem kraju, saj drugače ga ne bi s tako ljubeznijo gradili, vzdrževali in vedno olepšavali. S ponosom, ker se tako ponovno potrjuje volja in zmožnost do življenja naše skupnosti. To potrdilo je toliko več vredno po tridesetih letih, kar smo odtrgani od rodne

no poslušanje in zbrano zasledovanje sodobnih tokov in utripov.

V niz jesenskih glasbeno gledaliških prireditev v tem prostoru lahko štejemo tudi nedavno kratko operno sezono, ki je zajela štiri velika lombardska središča: Milan, Bergamo, Brescia in Como. Na sporedu so bile nekatere novitete za Italijo. Sam sem se udeležil opernega večera v Teatro Donizetti v Bergamo, kjer sta bili na programu dve operi skladatelj Paula Hindemitha ter Kurta Weilla. Obema je bil skupen Brechtov tekst. Hindemith je bil tu zastopnik za opero „Das Badener Lehrstück von Einverständnis“, Weill pa z delom „Der Jasager“. Novost je predstavljalo predvsem Hindemithovo delo, ki ga je pa režija morda le preveč posodobila. Glasbeno je opera po svoje zanimiva, ne vsebuje velikih solističnih delov, večje vloge ima pravzaprav zbor (z značilnim skladateljevim polifoničnim razmahom).

Pri vsem so sodelovali instrumentalni ansambel „Autunno Musicale“ iz Como, ansambel „I dieci fiati italiani“ iz Milana, „Il Trio di Como“ ter zbor „I nuovi cantori“ iz Como.

Glasbena jesen z nedvomno bogato vsebino. Širši pomen teh prireditev pa ima še posebej sama usmerjevalna politika, ki teži vedno k nekemu skladju med tradicionalnim in sodobnimi ustvarjalnimi podvigi.

A. B.

domovine, pa se nismo posušili, ampak krepko pogнали korenine na novih tleh. Prav gotovo smemo biti ponosni, da se trideset let potem, ko so nas odpisali in obsodili na smrt, še lahko pokažemo s tolikim bogastvom, kot ga predstavlja naša organizirana skupnost.

A to veselje in ta ponos, nas ne smeta uspraviti, da si ne bi upali vedno znova kritično pogledati v oči tudi težavam, ki se nam čisto razumljivo stavljaajo na pot. Prehajamo v dobo, ko bo vodstvo naše skupnosti pričela jemati v roke generacija ljudi, ki so rasli in se vzgajali v povsem drugačnih razmerah kot generacija, ki je to našo skupnost pred tridesetimi leti ustvarjala in jo v pretežni meri še danes vodi. Na ta prehod se moramo pravočasno pametno pripraviti.“

V nadaljevanju je glede naših medsebojnih odnosov poudaril: „Odpri bomo za resnico, katero vedno vneto iščimo. Nikdar ne pozabimo, da mi nimamo vedno in v vsem pravu, pustimo si kaj dopovedati, bodimo strpni, prizadevajmo si za dialog med nami. Iztrebimo iz naše sreče vsako izoliranost, lokalpatriotizem, neumestno nevoščljivost. Gradimo skupnost svobodnih oseb, ki naj temelji na globokem in iskrenem medsebojnem spoštovanju. Dvakrat nemislivo predno o kom kaj spregovorimo in trikrat, predno o kom kaj zapišemo.“

V nadaljnjih izvajanjih je govornik podal smernice za naš odnos do Slovenije in Argentine: „prizadevajmo si za pravo, zvesto ljubezen do slovenske domovine in za pravo razmerje do Argentine v kateri živimo. Do obeh imamo velike dolžnosti. Upoštevajmo to pri vzgoji naše mladine. Lep zgled za pravičen odnos imamo v senatorju Lauschetu v Združenih državah, kateremu njegov globok poseg v ameriško javno življenje ni branil, da je ostal zvest sin domovini svojih staršev in tako veliko koristil tako Združenim Državam kot Sloveniji... Nekje sem bral primer, da je s tem tako, kakor z ljubeznijo ki jo je dolžan mož ženi in svoji materi. Obe si med seboj ne nasprotujeta ampak lepo dopolnjujeta.“

Zaključil pa je svoje misli takole: Ob tridesetletnici junaške smrti naših domobrancev se bomo pač najlepše poklonili njihovemu slavnemu spominu, če bomo s svojim mišljenjem in delom lahko vedno znova potrdili, da „pozorno smo na straži, za naš zaklad najdražji, za red na temelju Boga, za blagor naroda!“

Vsi navzoči so izvajanja predsednika Marjana Lobode nagradili z odobravanjem.

Nato je sledil cikel podob izpred 30. let ob spremljavi narodnih melodij, ki ga je pripravil Ivan Korošec ter tudi recitalno besedilo, ki je spremljalo posamezne nastope. Najprej so prihiti najmlajši otroci in izvajali skupinsko vajo ob pesmi „Mi se imamo radi“. Za njimi je prišel slovenski fant v narodni noši (Friderik Šterbec) ter prislil listve na hišo in trkal na okence svojega dekleta. Po ponovnem trkanju se je le odprlo okno in dekle v narodni noši (Moja Škerbec) je pozdravila svojega fanta, mu dala rdeč nagelj, za kar se je fant zahvalil in srečen odšel. Pa tudi starejši so sodelovali. Videli smo ples očeta in matere (Miha Omahna in Betka Vitrih), ki sta dokazala kako lep je valček, če je zaplesan tako, kot sta ga zaplesala ona dva. Zelo ljubeč je bil nastop „mami z otrokom“ (Joža Škerbec). Dobro je pokazal v naslednji točki „deda na slovenski vasi“ (Janko Škerbec) okrog katerega so se igrali in veselili razposajeni otroci. Bil je ob veliki noči leta 1941. V prijetno domačnost in veselje otrok je nenadoma udaril grom vojne v katero je bila potegnjena tudi naša Slovenija in je začela kalvarija našega naroda in še ni končana. Naslednja slika: Mati (ga. Joža Škerbec) bere pismo. V pismu je bila žalostna vest, da ji je padel mož. Sledili so bežni pogledi na komunistično revolucijo. Začete samobrambe, četniki, vaške straže, domobranci. Domobrantska četa je korakala v borbo s slovensko zastavo na čelu. — Tragedija 1945, predaja slovenske vojske, fante stopajo bosu in zvezani v smrt. Nato odhod beguncev v svet. V svetu se je rodila nova slovenska mladina, ki s svojimi starji hrepeni po izgubljenem rajju pod Triglavom. Ob pesmi „Iz stolpa sem...“ so dekleta izredno lepo izvajale otožno vajo. Ves niz teh prizorov je zaključil recitator z besedami: „Ko se bo nateklo v Sloveniji toliko ljubezni kakor je krvi v Kočevskih gozdovih bo vstala nova svoboda, svoboda — prekajena v žrtvi in ljubezni.“ S pesmijo „Oče, mami...“, je bil zaključen lep in dobro pripravljen spored.

SLOVENC I V ARGENTINI

Osebn e novice

Družinska sreča. V družini Pavleta Spreitzer in ge. Anice roj. Šenk se je 10. novembra rodil sin Daniel Pavle. — V družini Fernandeta Cimata in ge. Cvetke roj. Šenk se je rodil sin Edvard Herman. Naše čestitke!

Krsti. V slovenski cerkvi Mratije Pomagaj je bil krščen Damjan Pavel Urbančič, sin Rajka in ge. Francke roj. Bergant. Botra sta bila Anton Bergant in Metka Starič. Krstil je stric g. Franc Bergant.

V Belgiji je bila krščena Irena Žužek, hči lic. Staneta in prof. Terezke roj. Marn. Botra sta arh. Jure Vomar in njegova ga. lic. Metka roj. Debeljak. Krstil pa je dr. Vinko Žakelj.

Srečnim staršem čestitamo!

Poroka. V slovenski cerkvi Marije Pomagaj sta se poročila Miha Dolenc in Isabel Enriqueta Lima. Priči sta bila nevestina mati ga. Perfecta Lima in ženini oče Franc Dolenc. Poročne obrede je med sv. mašo opravil delegat msgr. A. Orehar. Novoporočencema iskreno čestitamo!

PRISTAVA

Materinski dan in mladinska maša

Zadnjo nedeljo v oktobru se je v kapeh na Pristavi zbrala večja družina slovenskega božjega ljudstva kot po navadi. Bila je nedelja posvečena našim materam, obenem pa tudi mladinska maša. Mladina je vodila sveto mašo, braša berila in krepko pela ob spremljavi kitare. Vsi smo se spominjali naših živih ali že pokojnih mater.

Po sveti maši so dekleta in fantje povabili matere na zajtrk in vsaki mati pripeli rdeč nageljev cvet, ki je nekam povečal praznično razpoloženje.

Med kramljanjem so se vsi vrnili v dvorano, kjer so otroci pripravili na odru za mame proslavo. Najprej je pozdravila mame za njihov dan Malalanova Marjanca, za njo so Pavla, Veronika, Klevdija in Zofija povedale mamam kratka večerila in jim izročile vsaka svoji cvet vrtnice. Za njimi je Medicev Berto prebral recitacijo Brez matere, nato pa so v zborni deklamaciji učenke in učenci 5. in 6. razreda lepo povedali svoje večerila. Zatem so pa naše male na domne kuharice „spekle“ v simbolični vaji potico za mamo. Ko so to odpele, je recitiral Likozarjev Dinko Cankarjevo Hrepenenje. Nazadnje so šolarji prikazali igrico o kraljeviču, ki je iskal in z zlatim denarjem hotel kupiti drugo mamico. Njegova mu je umrla, a ni hotel živeti brez nje. Iskal jo je v prav-

ljišem svetu pri palčkih in vilah. Pa vsa ta bajna bitja mamice niso poznala. Ko tava žalosten po gozdu, zagleda dva otroka. Nabirala sta cvetice, da jih poklonita mamici za materinski dan. Dobra otroka sta mu pristržno zatrdjevala, da mamice ne prodasta, še manj pa njun očka. Povabila sta ga, da naj gre z njima domov, da bo njuna mamica tudi njegova. Srečna, da imata novega brata, se vsi trije napotijo domov.

Kraljeviča je pristržno zaigral Debečev Lukec, palčke učenci 1., 2. in 3. razreda, vile pa deklice iz 7. in 8. razreda. Magistrova Metka in Kokaljev Dimitrij sta pa bila otroka, ki sta sprejela kraljeviča za brata. Lepo in različno je vse tri prizore povezal Rantov Gabi.

Po igrici je stopil pred matere predsednik SFZ Golobov Janez in jih pozdravil v imenu vse pristavske mladine. V svojem govoru je rekel, da smo ljudje lahko različnih barv in ras, vendar v našem smislu vsi enaki: Vse nas je pod svojim srcem nosila neka mati. Govoril je o žrtvah in trpljenju slovenske matere, kot jo opisujejo Cankar, Pregelj, Bevk, — in kako so s solzo radosti mnogokrat sprejele sedmega, osmega, četrte celo devetega, desetega otroka. Njene žrtve za otroka so neizmerne, za to nam pomeni mati največ na svetu. Molimo zanje, kot one molijo za nas.

Med aplavzom, ki ga je Janez žel v zahvalo, so prišli na oder še vsi šolski otroci in zapeli nekaj pesmic njim v čast.

Po prireditvi je skoraj vsa velika pristavska družina ostala tam na kosilu, saj so ga ta dan od začetka do konca pripravili očetej. Vsaj enkrat v letu! Bog jih živi!

BARILOČE

Praznovanje 29. oktobra

Bariloški Slovenci smo letos praznovali 29. oktober z majhno zamudo, in sicer v soboto 8. novembra, ker je prejšnja sobota sovpadla s praznikom Vseh svetnikov.

Prireditve smo tokrat pripravili v catedralski vasi, v čednem hotelu, ki ga upravlja Ciril Markež.

Program se je začel ob pol desetih zvečer, ko je fant v narodni noši prinesel slovensko zastavo. Ob njej so se zvrstila dekleta, prav tako v narodni noši, občinstvo pa je pelo slovensko himno „Naprej zastava slave.“ V kratkem govoru se je predsednik SPD France Jerman spomnil dogodkov po prvi svetovni vojni, ko je nastopila prva slovenska vlada, in tridesetletnice našega zdomstva. Nato so ljudskošolski otroci predvajali simbolični prizorček „Obisk Sloveniji.“ — Sledil je zgodovinski prikaz

slovenskega planinskega doma v Argentinini z diapozitivi in dvema deklamacijama. Srednješolski tečaj je zbornorecital pešem Slavka Srebrnika „Grob Jožeta Kastelica,“ eden učencev pa je podal verzze Tineta Debeljaka „Skalca.“

Po zaključnem programu so gostje sedli k skupni večerji. Nevezana družabna zabava se je ob splošnem zadovoljstvu in prijetnem petju razvijala pozno v noč. Veliko veselja je vzbudil zabavni prizorček: „Slovenski študentje iz Argentine v gostilni v Sloveniji,“ ki ga je sestavil in režiral Ciril Markež, igrali pa so ga dijaki srednješolskega tečaja: Veronika Razinge, Sonja Omerzu, Tonček Arko in Janez Drajzibner.

Letošnji praznik je zdaleka presegal vse, kar smo bili na naših prireditvah v Bariločah do zdaj vajeni. Zaslugo za to imajo predvsem gostitelji in njegove sodelavke, zlasti gospa Zirovnikova. Njim in vsem drugim, ki so se potrudili in pripomogli, da je proslava tako lepo uspela, priznanje in zahvala!

VA

OBVESTILA

SOBOTA, 22. novembra 1975:

SKAD prireja ob 19,15 v Slovenski hiši glasbeni večer. Pričetek s sveto mašo. Vsi akademiki lepo vabljeni.

V Slovenski hiši (zgornja dvorana) kulturni večer SKA. Predaval bo ing. Jernej Dobovšek o barvilih. Predavanje prireja prirodoslovno tehnični odsek.

V Slomškovem domu po večerni sv. maši — ob 20 — zanimivo predavanje Dušana Šušteršiča o varnosti.

NEDELJA, 23. novembra 1975:

V Slovenski cerkvi Marije Pomagaj sveta birna ob 9,30.

V Slomškovem domu v Carapachayu ob 18 uri igra „Čudni snubci“. Igrala bo sanmartinska mladina.

V Slovenskem domu v San Martinu ob 9,30 (pa sv. maši) redni sestanek narasčajnic.

Prof. dr. JUAN JESUS BLASNIK

špecialist za ortopedijo in travmatologijo

Marcelo T. de Alvear 1241, pta. baja Capital Federal
Tel. 41-1413

Ordinira v torek in petek od 17 do 20.
Zahtevati določitev ure na privatni telefon 628-4188.

EZEIZA

C. SPEGAZZINI

SAN JUSTO

LOMAS DE ZAMORA

RUTA 205 FTE. ESTACION
TEL. 295-1197

AVDA. 25 de MAYO 136

ALMAFUERTE 3230
a 1 cuadra Municipalidad

AVDA. PAVON/H. YRIGROYEN 8854/62
TEL. 243-2291/3058 (Entre Boedo y Sáenz)

Opozarjamo, da imamo v Lomas de Zamora, v našerz novem velikem lokalu, vedno na razpolago najfinejše pohištvo.

SLOV. DOM V CARAPACHAYU

vabi na igro:

ČUDNI SNUBCI

(šala v dveh slikah)

Spisal: Joža Vombegar

Režija: g. Maks Borštnik s sodelovanjem ge. Nataše Smersujeve.

Igrala bo sanmartinska mladina

v nedeljo, 23. novembra, ob 18

Nesreča nikdar ne počiiva, pa se jo da preprečiti! Kako?

Pridite v soboto 22. novembra ob 20 uri v Slomškov dom, Ramos Mejia na zanimiv razgovor, ki ga bo vodil g. Dušan Šušteršič v okviru

Slogine kampanje za varnost.

Tudi kratko in zanimivo poročilo o poslovanju kreditne zadruge Sloga Vas bo zanimalo!

Lepo vabljeni.

PRISPEVAJTE V TISKOVNI SKLAD!

KINTA "SLOGA"

Del Cielito 279 — Villa Udaondo

Začetek kopalne sezone 1975/76

V soboto, 29. novembra 1975 ob 12

Izkaznice in sezonske vstopnice bodo na razpolago na kinti.

Na dan otvoritve vstop prost.

Vsi člani lepo vabljeni!

Počitniški Dom v Kordobskih gorah

bo le za Slovence odprt od 11. jan. do 28. feb. Med otroško kolonijo le za tiste, ki bi sicer ne mogli na oddih, kolikor bo pač prostora. Kdor si želi odpočiti se in si utrditi zdravje v gorskem zraku, naj javi priporočeno čim prej na naslov: Dr. Hanželič, Champagnat 55, Luján, Peia, Bs. As. Radi višine 1.100 m Dom ni za težko bolne na sredu ali pljučih. Cene bodo enako kot prejšnja leta zelo zmerne, a odvisne od dviganja cen na trgu. Vozni listek kupiš šele, ko imaš zagotovljen prostor v Domu.

Ludvik Puš

NA DOLGO POT

Pri starih dvéh je tačas začasno prebivala tudi njuna poročena hčerka z majhnim fantičkom. Z Minko sta hitro postala prijatelja. Splezal je na njeno naročje in ji vse mogoče stvari pripovedoval, posebno pa je želel več vedeti o velikem trolejbusu, ki ga je imenoval Kotter, a je bil iz neznanih razlogov hud nanj. Zopet in zopet je hotel vedeti za njeno odločitev, da ga bosta skupno odstranila in ga ne bo več. Ta zabava je bila zanjo bolj tolažilna od besed.

Skozi vežna vrata je stekla na prosto in z široko razprostirimi rokama priletela v moj objem, ki sem se bil medtem približal stari hiši in jo hipoma zagledal. To vam je bilo svidenje, kot da bi se deset let ne bila videla! Zares, deset tednov je bilo bolj dolgih kot bi v vsakdanjih razmerah bilo deset let. Ko sva šla v veži mimo soseda Dobnika, sva se z njim veselo pozdravila in sem videl iz njegovega obraza, kako je srečen. Človeška dobrota je prečudna skrivnost. Škoda, da je redka.

V sobi je bilo hladno. Midva pa tisti čas nisva čutila nobenega mraza, preveč je bilo tople sreče. Komaj nekaj ur je temu, ko sem hitro zmetal v ročni kovček, kar sem imel v ječi malega svojega, skrbno spravil na varno drobne liste, kjer so bili komaj različno napisani moji verzzi, se poslovil od vseh, ki so s čestitkami spremljali moj odhod, in se z

avstrijskim ječarskim nadzornikom napotil do vrat v svobodo. Bil sem zadnji od nas treh slovenskih jetnikov. Dr. Basaja so že nekaj tednov poprej premetili v taborišče Wolfsberg, kjer je še dolgo, osamljen, v velikem pomanjkanju ter krutem nečloveškem ravnanju taboriščnih oblasti ostal še naprej zaprt, čeravno ni bil več v jetniški celici. Bil je še slabše kot v celici, ker so ga tamkaj pomešali med konfirirane nacije in druge zločinske ljudi in je mnogo hudega prejel, preden so ga izpustili na svobodo. Kdo se je brigal za gore krivice, zgrnjene nad nedolžnega človeka! Inž. Vi. Remec pa, ki res ni vedel, zakaj so ga Angleži vtaknili pod ključ (domneval je, da so to gnusno igro uprizarili domačini zato, da bi se polastili njegovega premoženja), je bil izpuščen na svobodo nekaj dni pred menoj.

Vsedel sem se na trolejbus na trgu sv. Duha in se odpeljal proti celovškemu predmestju St. Peter, kjer je ležala Ostermannova domačija. Še tako kratka pot je bila v tem slučaju predolga, misel na ljubeč in srečni obraz, ko me bo zagledala žena me je napolnjeval z nedopovedljivo radostjo.

Ona je bila ta dan od ranega jutra dalje nekami nemirna, čeprav ni bilo nobenega resnega poviča za to. Prejšnji dan jo je obiskala Reparjeva mama iz Velinje vasi, ostala pri nji ves

dan in pri nji tudi prenočila. Vedela je, da je sama in zapuščena, bližajo se božični prazniki in srce dobre žene ni stropelo, da bi se ne podala na pot; da bi ji prinesla nekaj tolažbe vsaj s tem, da s svojim obiskom pokaže, da se ji smili in da misli nanjo.

In sta potem skupno prenašali težo dneva pozno v noč. Drugi dan, to je na dan mojega izpusta, sta se skupno napotili v kapucinsko cerkev in obe prejele sv. obhajilo, skupno proseč božje pomoči v hudi nadlogi. Po opravlilu je Reparjeva povabila Minko na zajtrk v kavarno. Toda ta je hvaležno odklonila, češ, da mora domov: „ker bo danes mož prišel iz ječe.“ Morda pride že dopoldne, nje pa bi ne bilo doma. Čudno jo je Reparjeva mama pogledala. Iz vseh prejšnjih pogovorov ni bilo videti nobenega žarka upanja, da bi se to zgodilo, vendar je ni zadrževala.

Prišedši v sobo se je naslonila na široko okensko polico in gledala nepremično proti cesti, kjer se pripelje trolejbus, potem pa pazno motrila pot, ki se odcepi proti hiši. Nikoli prej ni tega storila, a to intenzivno pričakovanje se ji niti ni zdelo čudno, tako sigurna je bila, da se bo zgodilo, kar pričakuje. Bog sam ve, kako je to bilo.

„Kako pa si vedela, da pridem danes?“ jo vprašam.

„Ne vem kako, le vedela sem odkar sem bila to jutro pri maši v kapucinski cerkvi. Nekaj mi je reklo čisto različno, da prideš danes. In si prišel.“

Njen vztrajni, junaški boj za svojo svobodo je bil dobojevan z veliko zmago tik pred božičnimi prazniki.

Kako sva praznovala tisti božič, bi bilo vredno podrobno popisati. Tako edinstven in izreden je bil, da ga ni moč primerjati z drugimi božiči prej in po slej, pa ga še tako obračaj in primerjaj. Bilo je doživetje Kristusovega rojstva, ki ti ga je dano užititi samo enkrat v življenju ali pa nobenkrat. Zdelo se mi je, da sem Lazar, ki ga je Jezus iz groba poklical nazaj na svet. Ko sva pri polnočnici sedela v arhitektonsko in ornamentalno lepi cerkvi starega semenišča s slovenskim bogoslužjem in poslušala naše čudovite božične pesmi, so vsi angelci po baročnih oltarjih prepevali in z njimi vsi svetniki. In v materini besedi oznanjena radost božične skrivnosti je odmevala v duši desetkrat in stokrat pristrčneje in mogočneje ob besedah evangelista: „Slava Bogu na višavah...“ Lazar, zapisan grobu, je stopil nazaj v življenje, da bi pričeval o človeški zlobi in o božji dobroti. In da bi dopolnil svojega življenja nalogo, kolikor jo je še ostalo neizpolnjene.

Zima je za božič pošteno pritiskala vse ostreje notri do praznika Sv. Treh kraljev, ter potisnila živo srebro prav na ta praznik doli do 30 stopinj C pod ničlo, kar je celo za mrzli Celovec rekorden mraz. Promet se je ustavil, tudi fantičkov „Kotter“ se na praznik ni pojavil na cesti, pešci so bili redki in čez nos zadeleni v tople šale in ovratnice. Midva sva bila med njimi. Kaj zima in mraz, ko vse prekipeva notranje toplote, ki ogreva mrzlo lepoto zimskega dne! Takrat so bili sv. Trije kralji velik praznik, zapovedan in slovesno praznovan. Kdo bi zaradi mraza ostal doma in se ne udeležil službe božje! Po maši v

ESLOVENIA LIBRE

Editor responsable: Miloš Stare

Director: Tone Mizerit

Redacción y Administración:
Ramón Falcón 4158, Buenos Aires
T. F. 69-9503
Argentina

Uredniški odbor:

Miloš Stare, Pavel Fajdiga,
dr. Tine Debeljak, Slavimir Batagelj
in Tone Mizerit

Corriere Argentino Central (B)	FRANQUEO PAGADO Concesión N° 5775
	TARIFA REDUCIDA/ Concesión N° 3824
Registro Nacional de la Propiedad Intelectual N° 1.233.341	

Naročnina Svobodne Slovenije za l. 1975 za Argentino \$ 440.— (44.000), pri pošiljanju po pošti \$ 460.— (46.000); ZDA in Kanada pri pošiljanju z avionsko pošto 18 USA dol.; za Evropo 21 USA dol. Evropa, ZDA in Kanada za pošiljanje z navadno pošto 15 USA dol.

Talleres Gráficos Vilko S.R.L., Estados Unidos 426, Buenos Aires. T. E. 33-7213.

JAVNI NOTAR

FRANCISCO RAUL CASCANTE

Escribano Público

Cangallo 1642 Buenos Aires.

Pta. baja, ofic. z

T. E. 35-8827

(Bo še)